Рада №170. 11 серпня — Слідами Потоцького

В. Правобережець

1911

Exported from Wikisource on 04/25/17

Слідами Потоцького.

Бувший намістник Галичини ославився, як відомо, тим, що викохав і вигодував „галицьких росіян“, всіх отих Дудикевичів, Маркових, Куриловичів, котрі від часу своєї появи і по нинішній день з'являються підручним знаряддям вшехполяків в боротьбі з українським народом.

Взяти б хоча сучасний момент і справу заснування українського університету. Справа ця незвичайної для нас ваги. Без університету немислиме життя культурної нації; без власного огнища науки ніякий народ не зможе розвивати як слід і зміцнити свою національну культуру. Це дуже добре розуміють ідеологи історичної Польши, представники бувшої польської державности і сучасного польського насильства на українській землі. їхнє завдання в сучасний момент—до заснування українського університету за всяку ціну не допустити.

Одно тільки біда—для сповнення тієї „культурної Історичної місії Польши на сході“ вшехпольські руки короткі. Треба шукати собі союзників. І тут, як на щастя, годованці Потоцького в кожнім номері своєї „Прикарпатской Руси“ складають торжественні заяви, що „русскій народі“ в Галичині, в їх особі очевидно, ніякого українського університету не потрібує, що український університет це пуста забаганка горстки „зрадників”, представників не їхнього „русскаго народа“, а якоїсь там мізерної „українофільської“ течійки. Розуміється, панове вшехполяки не були б вірними

синами свого „висококультурного“ народу, коли б „при сей вѣрной оказіи“ культурному життю своїх сусідів хоч трохи не напакостили.

І не вважаючи на науку історії, забуваючи кінець памістника, що грозив Україні „новим Берестечком“, вшехаоляки вертаються до своїх традицій підірвання всіма силами нашого москвофільства, одночасно „відмовляючи права“ всім українським партіям промовляти від імени свого українського народу.

Дивуватися тут нема чому. Бо не забуваймо, що супроти неподіденого на національно ворожі групи, а національно (не політично) суцільного українського народу не встояли б і сильніші від вшехполяків противники. То ж не диво, що за цю соломинку хапаються потопаючі виродки могутньої колись польської Річи Посполитої. Не будь тієї отрути нашого національного організму в формі нашого рабства і рабської покірливості! супроти переможців, котру ми у наслідували що нашій нещасливій минувшині, їхньому розбишацтву на Україні прийшов би швидкий кінець. Найновішою польською спробою повернути на шлях політики Потоцького э‘являється знаменна стаття краківського професора Маріява Зазєховського, поміщена у львівській „Gazeti Narodowi'й” (орган поміщиків галицької Україно, відповідає нашому „Dzenniky Kijowsomy“) з приводу майбутньої польсько-української „угоди“. Автор її, яко ініціятор і провідник краківського так званого „славянського клубу“, крутиться в польських політичних кругах і може служити добрим показчиком їхнього настрою. Тому стаття його й варта уваги,

хоч нічого нового вона для нас властиво не говорить.. Досі думали—пише пан Здвеховоький, що українська Русь повинна бути нашою спільницею в боротьбі з Росією і що супроти того намістник Вобжинський має доконати велике діло, а саме перевести польсько-українську угоду“. Але краківський професор думає зовсім инакше. На його думку „в самій суті цієї угоди лежить непорозуміння. Бо непорозумінням і злудою—каже він—є сама віра в окремішність українського народу. Народу українською немає, в тільки український рух, що робить тільки враження руху національною. Головна суть цього руху це нагація, перш за все негація польщизна, а негація, як відомо, не є силою творчою і не може створити нації. Українці тільки тоді є народом, коли мають перед собою поляків, супроти росіян воші забувають про свою на тональність. Так дивляться — пише Здзеховськвй—на українців і росіяне“.

„Коли б Галичина перейшла до Росії — провокує автор — то український крикуни не тільки не злучилися б з поляками, але в короткім часі стали б заїлими русифікаторами польщизни, гіршими від Дудикевича“.

Отже, робить висновок з цього всього професор, ні польські політики, котрі піпіряють (?!) український рух, працюють на користь партії, що спірається на гайдмацьких традиціях і поборюють партію, що вертає до традицій Галицької Русі (!). Він натомість радить, „не зміняти українців, бо вони в значінню суспільному є революціонери і в політиці служать знаряддям до розбивання польщизни, а дійти до порозуміння з тими, що не признаються до спільності з гайдамаками і не є

сепаратистами (!) супроти Австрії“, тоб то з москвофілами. Розуміється, ми не збіраємось полемізувати з поглядами людини хворої на так званий „польоноцентризм“ —таку особливу форму мономанії, котра проявляється в тому, що в уяві хворого весь світ крутиться кругом Польщи і має тільки одну мету: або їй шкодити, або-ж помагати. Коли-ж хворий є до того „поміщиком з Руси“, то українці в цій світовій системі увиджаються йому в формі „по козацьки“ одягненого лакея, якого можна.напустить на москаля“, або-ж вжить до якої иншої „чорної“ роботи. І коли ми звертаємо увагу на його голос, то тому, що цей панок, як ми вище зазначили, є підголоском польських „сфер* і що з тими сферами, коли вірити газетним слухам, клеїться в Галичині якась нова „угода“.

По скільки ця „угода“ була місцевою галицькою справою, по стільки і ми інтересувались нею так, як взагалі інтересуемось і слідкуємо за життям наших закордонних братів. Але коли в справі цієї „угоди“ починають промовляти представники „цілої Польщи“, і коли вони починають оцінювати її з становища „цілої Польщи“, беручи до того під увагу український народ в цілості і його відносини до сусідів, особливо-ж до росіян,—то й ми мусимо уважніше поставитись до цієї справи, бо вона своїми наслідками може болюче відбитися на нашім життю по обох боках кордону.

Історія, кажуть, ще ніколи нікого нічому не навчила. Все-ж таки не завадить при нагоді де-які факти 8 минувшини иноді собі пригадати. А коли вже мова мовиться иро угоди з Польщею, то ми маємо в цій минувшині клясичний її зравок

—умову галицьку. Як відомо дістали ми тоді не один, а два університети, дістали не реформу виборчу, а ціле „Велике князівство руське“ і все це звели нінащо, бо признали одночасно верховну владу польської державности на Україні, бо мусіли во імя цієї державности братів своїх, які „москаля воліли“, воювати. Угода, що мала вивести український народ на широкий шлях воді і поступу, скінчилась страшною братовбійчою війною, скінчилась національнею руїною. І коли виявилося, що Виговський не в силі побити сторонників Москви, Польща поспішила два роки пізніще зробити б його противниками нову угоду під Чудновнм, але вже, розуміється, без найважніщих пунктів умови гадяцької, котрі ці тодішні москвофіла признали „для війська запорожського“ зовсім непотрібними. Потім Виговського розстріляно, ставденивка москвофільської старшини Юрася Хмельницького заслано в мальборську кріпость і таким способом зроблено „порядок з русинами при помочі самих же „русивів“.

Але від сумної минувшини вернімося до сучасности. Очевидячки для сучасної Польщі!—для всяких Здзвховськпх і панів з „Dziennik`a Kijoskogo“ і т. д. український народ яко нація не істнує. Істнують тільки „на Русі“ ріжні течії, в котрими Поляки, коли вже прийде крайній час, можуть порозуміватися в залежности від того, котра а них найменьше від поляків жадне. А що найменьше від поляків жадають все найбільші наші раби і підніжки в роді галицьких москвофілів, отже—най живе польськомосквофільська угода верещать всякі пани Здзеховські.

І на здоров'ячко! — повинні ми їм на це від щирого серця сказати. Бо історія є ерою Потоцького показала виразно, що польсько-російський здійняє для нас зовсім не такий страшний: москвофілів він не скріцив національну свідомість инших народніх мас розбурхав, а панам вгєполякам показав, що їхнє нахабство мусить вже тепер мати певні границі, від котрих до „Берестечка“, „дистанція еще огромнаго розмѣра“.

Нема тако-ж чого боятися, щоб цей антиукраїнський похід прийняв дуже широкі розміри. На те є в Росії Меншикови і Вергуни, щоб показати вшехпольским прихильникам „славянського“ кнутики, де кінчиться спільність „славянських“ інтересів. І коли ці "спільники“, з Сербії оце недавно повернувши, вирушили-т в похід на Україну, то будьмо певні, що вони поки-б вони до Львова або до Київа доїхали, то вже в Холмі, на самій українській гряниці, собі взаїмно кости-б потрощили.

От же боятися польсько-російського аліянсу нема чого. Натомісць треба бояться нашої угоди а Польщею — признання з нашого боку, як і під Гадячем, польської державности на Україні. Бо, чи ми, яко нація, в очах вшехпольських авантюристів істнуємо, чи ні, то нам від того ні холодно, ні тепло. Поляки не тєв нашому національному життю рішаючим чинником: все їхнє панування на Україні спіравться на силі зовсім не польських держав. І наші брати галичане знають найкраще, що й одного дня не продержалася-б так звана Польща в Галичині, коли-б за нею не стояв там австрійський жандарм.

Проте істнуе фікція польської державности на Україні (про Польщу в її етнографичних гряницях не говоримо, бо вшехпольської звички пхати пальці в чужі двері не маємо).

Істнує фікція, що Україна — хоча б тільки галицька — це частина „Польши“ і що ця „Польща“ має з „своїми Русинами“ увійти в якісь переговори. Ця фікція, скажім собі щиро, спірається в великій мірі на наших невільницьких історичних пережитках, тому нею так сміливо орудують всякі Здвеховські, тому і піддержування всякими угодами з „Польщею“ є для нашого національного розвитку надзвичайно небезпечне і шкодливе.

Ця фікція „Польши“ на Україні підживляє вате виміраюче галицьке москвофільство з його бажанням вирватись з „польської неволі“. З другого боку ця фікція затроює розум кожного, за малими винятками, сучасного подяка і поширює між ними оту хоробливу манію величія, яку бачимо на прикладі хоча б пана Здвеховського. В результаті з такими божевільними людьми не то „угода“ але всяке спільне життя став неможливим, і вся галицька Україна пересоввюеться поволі гнилою атмосферою гризні за якісь пусті фрази, голосуванням про „гайдамаків“ і „шляхетську Річ Посполіту“, боротьбою історичних давно похованих кумірів, з-за котрих ледве часом виглядають живі сили сучасного реального життя.

І власне в інтересі цього реального життя і реальної політики, в інтересі конечного мирного життя українців і поляків на українській землі треба цю фікцію Польши на Україні

знищити. Треба щоб сучасні Здвеховські нарешті прозріли, що вони вже нам не „вельможні пани“, а ми їм не якісь двірські лаполизи, котрих можна „напускати“ на москаля, чи там на кого завгодно. Треба, щоб вони зрозуміли, що сусідська эгода лежить не так в нашім, як в їх власнім інтересі. Коли ж вони зразу збагнути цього не можуть, то краще заждати. На угоди ж матимем час.

І ми певні, що наші земляки, котрі стоять на чолі галицької політики, в інтересі польсько-української згоди ніяких угод з фікційною Польщею не будуть робити. Реальне сучасне життя, факт належности України до двох держав—Росії та Австрії скаже українським діячам цієї останньої, як найкращі свої відносини до Австрії, і не до неістнуючої Польщи, упорядкувати. Ми віримо нарешті, що не повториться сумної пам'яти галицька „нова ера“, цей останній вікової нашої вікової неволі і найкращий доказ політичної несолідарности і невідвічальности хворих на манію величія як пан Здзеховський польських верховодів.

В. Правобережець.

Ця робота перебуває у суспільному надбанні у Сполучених Штатах та Україні.

- Робота перебуває у суспільному надбанні у

Сполучених Штатах, тому що вона опублікована до 1 січня 1923 року.

- Термін дії авторських прав на цей твір в Україні закінчився до 1 січня 2001 року, коли почала діяти нова редакція закону України про авторські й суміжні права, що збільшила термін дії копірайту з 50 до 70 років.
- Автор помер у 1931 році, тому ця робота є у суспільному надбанні у тих країнах, де авторське право діє на протязі *життя автора плюс 80 років чи менше*. Ця робота може бути у суспільному надбанні також у країнах з довшим терміном дії авторського права, якщо вони застосовують правило коротшого терміну для іноземних робіт.

About this digital edition

This e-book comes from the online library Wikisource[1]. This multilingual digital library, built by volunteers, is committed to developing a free accessible collection of publications of every kind: novels, poems, magazines, letters...

We distribute our books for free, starting from works not copyrighted or published under a free license. You are free to use our e-books for any purpose (including commercial exploitation), under the terms of the Creative Commons Attribution-ShareAlike 3.0 Unported[2] license or, at your choice, those of the GNU FDL[3].

Wikisource is constantly looking for new members. During the realization of this book, it's possible that we made some errors. You can report them at this page[4].

The following users contributed to this book:

- Arxivist
- KHMELNYTSKYIA

---

1. ↑ http://wikisource.org
2. ↑ http://www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0
3. ↑ http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html

4. ↑ http://wikisource.org/wiki/Wikisource:Scriptorium